

-Efterskolehistorik

Notat: Sophus Bang Nielsen

Efterskoleforeningen
Vartov, Farvergade 27 H, 2.
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80
Fax 33 93 80 94

info@efterskoleforeningen.dk
www.efterskole.dk
www.efterskoleforeningen.dk

Dato
August 2013

Ethvert forsøg på opdeling af efterskoler efter deres undervisningsmæssige og holdningsmæssige profil løber ind i det problem, at den enkelte efterskoles tilbud er under fortsat udvikling. Endvidere vil de fleste skolars undervisningsmæssige tilbud kunne placeres i forskellige kategorier, og ikke mindst sondringen mellem skoler præget af en almen profil i forhold til skoler præget af en musisk kreativ profil er meget svær. Fordeling nedenfor er således ikke entydig, men beror på et skøn over, hvordan skolen præsenterer sig på hjemmeside m.v.

Almene efterskoler er skoler, der ikke i deres præsentation på hjemmeside fremhæver bestemte specialer – f.eks. musik eller idræt. Det er bl.a. Grundtvig-Koldske skoler og skoler med tilknytning til religiøse retninger.

Specialefterskoler er skoler godkendt af Undervisningsministeriet med et særligt tilbud til enten ordblinde elever eller elever med et særligt behov.

Musisk-kreative skoler er skoler med et særligt tilbud inden for musik, teater, gymnastik, idræt, sport o.l.

Øvrige skoler er skoler med forskellige specialer – f.eks. international orientering, rollespil m.v., men forskellen mellem disse og skoler grupperet som almene er hårfin.

Tabel 1: Efterskolerne opdelt efter primær undervisningsprofil

Årstal	almene	special	musiske	øvrige
1970	93,8	4,1	1,0	1,0
1980	81,4	6,2	2,1	10,3
1990	67,3	10,7	6,4	15,6
2000	64,8	13,3	10,3	11,6
2005	57,4	15,9	15,5	11,2
2010	54,2	15,3	18,7	11,8
2012	53,7	15,3	19,2	11,8
skoler	137	9	49	30

Tabellen viser tydeligt, at der er sket en stigende specialisering, og at ikke mindst specialefterskoler og musisk-kreative har haft en stor stigning.

Tabel 2: Skolerne opdelt efter idégrundlag/bagland

Årstal	Gr/K	IM	Kirkelig	Frikirke	Pædagogiske	Arb. bev.	Tvind	Nationalitet
1967	71,7	14,1	2,2	4,3	6,5	-	-	1,1
1970	68,8	14,6	3,1	4,2	8,3	-	-	1,0
1980	43,0	15,6	7,5	3,8	19,9	2,2	7,0	1,1
1990	41,6	14,0	7,5	4,2	22,9	2,8	6,1	0,9
2000	45,1	12,9	8,2	4,7	26,2	2,6	-	0,4
2005	43,4	12,4	8,4	4,4	28,7	2,4	-	0,4
2010	40,8	11,8	8,0	4,2	32,1	2,3	-	0,4
2012	42,0	11,4	8,2	4,3	31,4	2,0		0,4

Opdeler man skolerne tilsvarende lidt groft efter det værdigrundlag, der kommer til udtryk i skolens vedtægter fordeler skolerne sig som vist i tabellen her.

De Grundtvig-Koldske skoler var helt frem til 1970 helt dominerende, men herefter suppleres skolerne med tilknytning til Indre Mission med skoler med tilknytning til andre religiøse bevægelser indenfor og udenfor Folkekirken.

Fra 1980 kommer gradvist flere skoler, der mere fremhæver deres pædagogiske ståsted end en holdning fx også skoler oprettet af fagbevægelsen og Tvind-Skolesamvirket. Sidstnævntes skoler mistede retten til tilskud i 90'erne.

Der kommer år for år nye skoler til. De nyeste er følgende

Tabel 3: Skoler oprettet efter 2010

	Oprettet	Retning	Tilbud
Falster	2010	Pæd	Almen
Phønix	2010	Pæd	Almen
Silkeborgskolen	2012	Pæd	Idræt
Scenekunst	2012	Pæd	Tea / Mus
Riiskov	2012	Pæd	Almen
True North	2013	Pæd	Almen
Handbjerghus	2013	Pæd	Almen

Det er tydeligt, at især er musisk-kreative og skoler med et tilbud indenfor specialundervisning, der er kommet til i de seneste år.

De 10 ældste fortsat eksisterende efterskoler er følgende. Som det fremgår har tre af disse i lighed med en række øvrige Grundtvig-Koldske efterskoler taget navneforandring for at signalere deres tilbud indenfor gymnastik og idræt.

Tabel 4: Ældste efterskoler i fortsat drift.

Skole	Oprettel- sesår	Ide- grundlag	Pædago- gik	Ændring
Galtrup	1879	Gr/K	Almen	
Skibelund	1885	Gr/K	Almen	Gymnastik og idræt 2004
Ringe	1886	Gr/K	Almen	
Elbæk	1887	Gr/K	Almen	
Sønder Nørå/Midtfyn	1887	Gr/K	Almen	Design,adventure,music 2010
Vinde-Helsing Vestsjællands idræts	1890	Gr/K	Almen	Idrætsefterskole 2012

Flemming	1893	Gr/K	Almen	
Bramming	1897	Gr/K	Almen	Gymnastik og Idræt 2002
Nørre Åby	1897	Gr/K	Almen	
Ubby	1900	Gr/K	Almen	

Der har i alt været mellem 350 og 400 skoleinitiativer, der har betegnet sig som efterskoler, fortsættelsesskoler m.v.

Tabel 5 viser den voldsomme vækst, der har været i antallet af efterskoler og antallet af elever fra 1970 til 2010, hvorefter der i 2011 og 2012 er en tydelig nedgang både i antallet af skoler og i antallet af elever.

Tabel 5: Udvikling antal skoler og årselevtal

	1908	1920	1942	1960	1970	1980	1990	1995	2000	2005	2010	2013
Antal	26	34	60	98	101	135	213	228	233	252	261	251
Elever			1261	3500	6000	10500	16900	19650	21500	25000	28500	27300

En del af de ca. 400 efterskoler, der har været i tidens løb, har måttet indstille virksomheden, typisk fordi de ikke fik elever nok, og økonomien derfor ikke hang sammen, eller fordi de overgik til fx kun at være højskole eller friskole, eller fordi Undervisningsministeriet som i forbindelse med Tvind-Skolesamvirket har inddraget skolens godkendelse.

I nyere tid – efter 1960 er 42 efterskoler ophørt. Heraf blev de 13 Tvind-skolesamvirke tvangslukket i 1996 af Undervisningsministeriet. Som det fremgår af tabel 6 er det usædvanligt at mere end en enkelt eller to efterskole lukker om året.

Tabel 6: Skoler ophørt efter 1960

Skolens navn	Oprettet	Tilbud
Kolindsund – ophørt 1986	1984	Almen
Marstal – ophørt 1991	1981	Almen
Assens – ophørt 1991	1983	Almen
Tidens – ophørt 1994	1983	Almen
Lindersvold – ophørt 1994	1988	Almen
13 Tvind-skolesamvirke – ophørt 1996	1975-1986	Almen
Vordingborg – ophørt 1997	1993	Almen
Norrøne – ophørt 1999	1986	Færøske
Biologi – ophørt 1999	1982	Almen
Fremskridtsbroen – ophørt 2003	2001	International
Hoven/Knaplund – ophørt 2004	1961	Almen
Dueodde – ophørt 2009	1992	Særlige behov
Jegindø – ophørt 2010	2005	Ordblinde
Roholte – ophørt 2010	1981	Almen
Isterød – ophørt 2011	1998	Almen
Rens – ophørt 2012	1921	Almen
Østersøen – ophørt 2012	1990	Idræt
Maglesø – ophørt 2012	1979	Særlige behov
Sommersted – ophørt 2012	1951	Almen
Søndbjerg – ophørt 2012	1972	Almen
Vester Thorup – ophørt 2012	1995	Musik/teater
Sydvestfyn – ophørt 2012	1988	Almen

Holmstrup – ophørt 2012	1984	Almen
Hindholm – ophørt 2012	1988	Almen
Øhavet – ophørt 2013	1978	Almen
Strand – Danebod – ophørt 2013	2001	Ordblinde
Lynghøj – ophørt 2013	1979	Almen
Thyborøn – Fiskeri – ophørt 2013	1981	Almen
Uge – ophørt 2013	2008	Musik
Vittrup – ophørt 2013	1993	Almen

Notat skrevet af: Sophus Bang Nielsen